

4
КЛАС

**ЛІТЕРАТУРНЕ
ЧИТАННЯ**

Готуємось
ДО
ДПА 2018

**ОРІЄНТОВНІ
КОНТРОЛЬНІ
РОБОТИ**

за курс
початкової школи

24 варіанти

Один аркуш – один варіант

За оновленою програмою

Схвалено для використання
у загальноосвітніх навчальних закладах

Усі ДПА лише Видав **erudyt.net**

1. Прочитай уважно текст.

ЛЕЛЕЧЕНЬКИ

Юрко сидів на товстій гілляці старої шовковиці й дивився на зелені луки. За луками і схилами сховалося містечко. Але ось погляд хлопчика зупиняється на гнізді. Щороку тут оселяються довгоногі чорно-білі господарі.

Юрко щовесни чекає зустрічі з Ним і Нею. Він знає звички цих птахів. Запам'ятав, що вони роблять уранці, в обід, увечері. Хлопчик любить мовчки дивитися, як вони плавно кружляють над луками. А ще птахи часто непорушно стоять у своєму гнізді.

Цієї весни Юрко з особливим нетерпінням виглядав лелек. Хотів їм розповісти, що восени йде до першого класу. Уже тепер, навесні, він бігає до сільської школи. Зазирає у великі вікна. Бачить там чепурних школярів, які уважно слухають учителів.

А одного разу, коли в школі нікого не було, задивився через шибку в порожній клас.

До хлопчика підійшов нечутно дід Улас, шкільний сторож. Юрко так злякався, що й слова не міг вимовити. Але той не сварився. Лише спитав:

— Учитися хочеш?

— Х-хочу! — невпевнено вигукнув Юрко.

Узявши хлопчика за руку, дід Улас повів хлопчика по довгому шкільному коридору. Потім простягнув йому дзвоника. Юрко спершу боязко, а потім сміливіше задзвонив. Малиновий звук заповнив ущерть коридор, усі класи.

— Восени проведуть електродзвоник... — сказав сторож.

— А до нас лелеки прилетять незабаром! — похвалився хлопчик.

— Ти скучив за ними?

— Аякже.

— Значить, прилетять. Правда, цього року пізня весна, вони й забарилися.

Невдовзі була перша весняна гроза. Блискавиці так освітлювали бабусину хату, що видно було, як удень.

Юрко шаснув під ковдру, притулився до бабусі й запитав:

— А якщо лелеки попадуть під грозу?

— Вони сховаються під якимось деревом, — спокійно відповіла бабуся.

— А коли кругом буде степ? — не вгавав Юрко.

— Тоді сховаються у долинці, в густій траві. Не хвилюйся, все буде гаразд.

Юрко полегшено зітхнув і, вже заспокоєний, міцно заснув.

Уранці у вікно зазирнуло веселе сонце. Юрко поспішив надвір. Босоніж побіг по росяному споришеві, бризками з дощової калюжі лякаючи курей і цуцика.

І раптом почув знайомі звуки. Глянув на гніздо й завмер: у ньому — Він і Вона.

— Лелеченьки! Де ж ви ховалися від грози? — спитав у птахів.

Ті у відповідь заклацали довгими дзьобами, мабуть, вітаючись із Юрком.

За Петром Швецем, 334 слова

2. Познач, де відбувалися події, описані у творі.

- А у селі
- Б у лісі
- В у місті

3. Познач, якого віку був Юрко.

- А учнем початкових класів
- Б старшокласником
- В дошкільням

4. Допиши речення.

Мигавиці освітлювали хату так, що _____

5. Пронумеруй послідовність подій за порядком, викладеним у творі.

- Невдовзі була перша весняна гроза.
- Уранці у вікно зазирнуло веселе сонце.
- Юрко, сидячи на гілляці шовковиці, дивиться на зелені луки.
- Хлопчик раптом почув знайомі звуки.
- Цієї весни Юрко з особливим нетерпінням виглядав лелек.
- Юрко шаснув під ковдру, притулився до бабусі.

6. Запропонуй інший заголовок до цього твору. Обґрунтуй свій вибір (4–5 речень).

1. Прочитай уважно текст.

ЗА ЩО МЕНЕ ЛОПУХОМ ПРОДРАЖНИЛИ

Якось мама принесла додому з магазину два величезні кавуни. Один одразу ж розрізала. А другий сховала в комору й побігла на роботу.

Я дивився на кавуна й дивувався: «Як він може вирости отакий великий? Це не лимон, вирощений Андрійком у горнятку».

І тут у мене промайнула думка: «А що, коли прив'язати його хвостиком до якоїсь рослини в садку і сказати, що сам виростив?..»

Я взяв велетня в сітку і вибіг у садок. «Потім я зірву його просто при всіх і занесу в комору, — думав я. — Там покладу на місце, щоб мати і не знала».

Але де ж він росте? Я хотів було прив'язати кавун на якомусь деревці. Але побоювався, щоб хвостик не перервався і він не розбився. Біля тину я побачив якийсь кущ з великим зеленим листям. «Оце саме те, що потрібно, — сказав я сам до себе. — Якщо кавун великий, то й листя в нього має бути великим».

Я обережно поклав кавун на траву біля стежки. Дістав з кишень зелену ниточку і прив'язав хвостик до стебла. Виглядало, ніби й справді кавун тут давно ріс. Зверху присипав землею, щоб замаскувати ниточку, прикрив листком. Задоволений побіг до школи.

Біля турніка я зустрів хлопців з нашого класу. Вони обступили Андрійка і слухали, як він вирощує перець.

— Дрібниці все це, — перебив я Андрійка. — краще ходімо, побачите, якого я кавуна виростив.

— А ти не обманюєш? — уточнив Андрійко.

— А нам можна подивитися? — запитала Оленка.

— Звичайно, можна, — сказав я. — Там таке кавунище виросло!

Через хвилину ми вже були в садку.

— Ой, який великий! — скрикнула Оленка.

Спершу хлопці мені не повірили. Крутили кавун туди-сюди. Але коли побачили, що кавун міцно тримається за стебло, — відразу переконалися, що кавун справді виріс. Я розказував, як вирощував його із зернятка. Аж тут з'явилася старшокласниця Галя.

— Подивися, якого кавуна Яшко виростив!

Галя підійшла до кавуна, нахилилася та й сказала:

— Хіба ж на лопухах кавуни ростуть?

Вона відірвала стебло і показала всім, як він був прикріплений. Усі глянули і завилися сміхом. І з тих пір мене всі прозивають Лопухом.

За Панасом Висіканом, 330 слів

2. Куди мама сховала кавун?

А у холодильник

Б у комору

В у підвал

3. Як хлопчик прилаштував кавуна?

А прив'язав до дерева

Б прив'язав до куща

В поклав біля паркана

4. Допиши речення.

Друзі повірили, що Яшко виростив кавуна, бо _____

5. Пронумеруй послідовність подій за порядком, викладеним у творі.

Через хвилину ми вже були у садку.

Якось мама принесла додому з магазину два величезні кавуни.

Біля турніка я зустрів хлопців.

Всі глянули і залилися сміхом.

Я взяв велетня і вибіг у садок.

Аж тут з'явилася старшокласниця Галя.

6. Як ти ставишся до вчинку Яшка? Напиши про це 4-5 речень.

1. Прочитай уважно текст.

ТЕСЛЯР

Ви тільки гляньте: наш Василько вже справжній майстер! А його в школі ще тільки почали вчити теслярства. Іч, як вправно цвяхи забиває! І навіть молотком жодного разу не промахнеться. Недарма кажуть: не дивись на чоловіка, а дивись на його діло. От сьогодні паркан у дворі так підправив, наче новий зробив. Молодець, Василько!

У руці малого тесляра залишився ще один цвях — довший від пальця. Занишпорив хлопчисько своїми зеленкуватими, як горошини, очима: куди б і його забити. Ще раз уважно оглянув паркан. У кожній планці вже й так багато цвяхів. Озирнувся довкола. Сусідка бабуся Марта копала грядку в своїм городі.

— Бабусю, а вам, часом, нічого не треба полагодити? — запитав Василько.

— Де там нічого, — бідкається старенька, важко зітхає. — Клямка одірвалась. Ні як сінешніх дверей не причинити.

— Давайте я приб'ю!

— Та чи зумієш? — засумнівалася бабуся Марта.

— Пхе! — хвалькувато вигукнув Василько і зсунув кепочку на саме тім'я.

— Ну, якщо зумієш, — ходімо.

Василько, ніби зайчик прудкий, миттю опинився біля дверей, і доки придибала бабуся, він устиг оглянути поломку.

— Дрібниця! Цвяшком дужку приб'ити, — впевнено мовив хлопчик.

— І все? — чомусь не вірилось бабусі.

Василько лиш пильно подивився на бабуся, мовляв: мудрій голові досить одним оком глянути. Мовчки проскочив у сіні і, сплюнувши на руки (адже так роблять тесляри), став забивати цвях. Двері від ударів трохи відхилилися. Для зручності Василько причинив їх і знову застукав по цвяху молотком. Стукає так, що аж луна у сінях розлягається. Бабуся стоїть надворі та радіє. Звідки, думає, взялося таке майстровите хлоп'я? А з сіней чути, як Василько востаннє ударив молотком по цвяху. Потім ще й міцненько пристукнув об залізну клямку.

— Вже все готово! — бадьоро вигукнув він зсередини.

— От спасибі тобі, Васильку! Говориться ж: діло майстра боїться. Виходь уже! — радіє старенька.

Бачить бабуся: Василько «язичком» клямки клац-клац... А сам чомусь не виходить. Задумав, мабуть, пустун, бабусяю подразнити.

— Та виходь же! — зумисне суворо мовить бабуся. — А то як візьму зараз довгу лозину...

Із сіней чути Васильків розгублено-плаксивий голос:

— Двері не відчиняються...

Бабуся так і сплеснула руками:

— Ой лишенько, це ж ти їх прибив до одвірка!

За Володимиром Моженком, 330 слів

2. Якого ремесла навчався Василько в школі?

А теслярства

Б малярства

В гончарства

3. Чому Василько захотів допомогти бабусі Марті?

А бо був управним майстром

Б хотів похвалитися

В бо співчував самотній бабусі

4. Закінчи речення.

Василько не зміг вийти із сіней, бо _____

5. З'єднай стрілочками слово і його тлумачення.

Занишпорив ▶ ◀ повільно прийшла.

Придубала ▶ ◀ шукав поглядом.

Клямка ▶ ◀ пластинка з важільцем, якою зачиняють двері.

6. Чи вважаєш ти Василька вправним майстром? Напиши про це 4–5 речень.

1. Прочитай уважно текст.

ЗАРАЗ

Цікавою була Маринка. Усе й завжди їй треба знати. Почує, наприклад, якесь нове слово — неодмінно питає дорослих, що воно означає. Пояснять їй раз — вона й запам'ятає. Та от трапилось Маринці одне слово, яке вона чомусь ніяк не могла зрозуміти. А слово те звичайнісіньке — «зараз». Чи не правда ж, дивно?

І якби через це слово не стався один неприємний випадок, Маринка, мабуть, і досі б його не розуміла.

А трапилось от що.

Прокинулась Маринка в неділю. Сяк-так одягнулась і давай своїми улюбленими ляльками бавитись. Мама й каже їй лагідно:

— Ти, доню, спершу, будь ласка, ліжко застели, вмийся, а тоді вже й грайся.

А Маринка заклопотано відповідає на те:

— Зараз, матусю, зараз, — і знову ляльками грається.

І хоч скільки разів повторювала їй мама, а вона все своє: зараз та зараз.

«Напевно, не розуміє наша дочка цього слова», — подумала мама. От і каже чоловікові (та так, щоб і Маринка чула):

— Може, ми сьогодні поїдемо на екскурсію в зоопарк? Ногода чудова. Та й давно вже там не були.

Як почула те Маринка, так і закрутилась по кімнаті дзигною.

— Ой мамочко, як добре ти надумала! Давай швидше снідати і поїдемо.

— Зараз, — відказала спокійно мама.

Не сидиться Маринці в кімнаті, і вона знову на кухню подалась, запитує:

— Мамусю, а чи скоро ми снідати будемо?

— Зараз, доню, — знову відповідає мати, а сама й далі порається біля плити.

Бігає Маринка з кімнати на кухню. То попросить маму плаття випрасувати, то кіски заплести і бант найкращий зав'язати. А мама на те — зараз та й зараз. Прикро стало Маринці, розжумсалась.

— Чого це ти, донечко, плачеш? — питає в неї здивовано тато.

— Я маму стільки просила, а вона все відповідає, що зараз, і нічого мені не робить.

— А я чув, що «зараз» — це значить «потім».

— І хто ж тобі таке сказав? — щиро дивується Маринка.

— Твоє незастелене ліжко, і розкидані ляльки, і неприбрані фарби...

Подивилась навколо Маринка, витерла сльози кулачками і швидко все прибрала.

Отак і зрозуміла Маринка, що означає те слово «зараз». А тут і мама вже не барилась: подала снідати. І незабаром усі поїхали в зоопарк.

За Олегом Буценом, 336 слів

1. Прочитай уважно текст.

ДОБРЕ СЕРЦЕ

Небо облягли темні хмари. Не вщухав холодний дощ.

Жучок сидів під кущем глоду біля хворого коника-стрибунця. Він кутав коника в торішне листя, щоб той зігрівся. А ще, як міг, веселив хворого. Жучок кумедно хапав себе за голову, махав червоними в чорну цяточку крильцями, падав на спину ніжками-дригульками догори. Коник зацікавлено позирав на жучка і сміявся... І незабаром він видужав. Скинув із себе торішне листя, весело підстрибнув і засюрючав жучкові:

— Ти турботливий. Ти веселий. Ти — наше миле сонечко!

Почувши слово «сонечко», жучок глянув угору. Проте на небі сонця не було. Там лише клубочилися хмари.

Жучок подумав: «Коник сказав — сонечко... Але ж сонця зараз немає. Всім без нього холодно й незатишно. Полечу-но я до метеликів. Он як вони, бідолашні, тремтять під лопухами! Бояться замочити крильця».

Жучок чемно попрощався з коником, випурхнув з-під куща й подався до метеликів.

— Не журіться! — гукнув жучок, залазячи до метеликів під лопух. — Дощ скоро мине. А щоб вам було веселіше, я заспіваю пісеньку.

Жучок тоненьким, але бадьорим голосочком почав співати. Метелики підбадьорилися, стали виставляти з-під лопушка свої лапки та мити їх під дощем. Жучок співав, аж поки з-за хмар не виглянуло сонце і сипнуло на землю теплі промінці.

Потім жучок із червоними крильцями в чорну цяточку полетів до дупла. Там жили лісові бджоли. Жучок попрохав у них для метеликів солодкого-пресолодкого медку. І сказали жучкові метелики:

— Ти прихильний до всіх. Ти не жадібний. Ти — наше ласкаве сонечко.

Жучок зніяковів, ще більше почервонів від того, що його хвалять. Кілька разів тріпнув крильцями і полетів далі.

Під високим крилатим дубом він побачив старенького сивого павучка. Павучок спустився на землю по довгій нитці-павутинці. Нитка-павутинка намокла — і павучок не міг вернутися додому.

— Стривайте, я вам допоможу, — привітно мовив жучок і підняв старенького павучка до його затишної хатинки.

— Ти добрий, уважний. Ти допомагаєш старшим. Ти — наше любе сонечко, — сказав павучок.

— Ви не знаєте, чому це всі мене називають сонечком? — здивовано запитав жучок, ніяковіючи.

— А тому, — сказав сивий павучок, — що справжнє сонце зігріває всіх своїм теплом, а ти — своєю турботою, своїм добрим, щирим серцем.

За Юрієм Ярмишем, 331 слово

2. Як коник-стрибунець назвав жучка?

- А сонечко
- Б артист
- В співак

3. Де ховалися метелики від дощу?

- А у дуплі дуба
- Б під кущем глоду
- В під лопухом

4. Допиши речення.

Усі називали жучка сонечком, тому що _____

5. Пронумеруй послідовність подій за порядком, викладеним у творі.

- Жучок із червоними крильцями в чорну цяточку полетів до дупла.
- Жучок кутав коника в торішне листя.
- Жучок випурхнув з-під куща й подався до метеликів.
- Під високим крислатим дубом жучок побачив старенького сивого павучка.
- Коник зацікавлено позирав на жучка, сміявся.
- Павучок спустився на землю по довгій нитці-павутинці.

6. Чи схвалюєш ти вчинки жучка-сонечка? Напиши про це 4–5 речень.

1. Прочитай уважно текст.

БРИЛИК

Мурахи поволі тягнули великий шмат кори, щоб утеплити на зиму свою хатину, як раптом почули якесь ойкання. Мурахи зупинилися: хто це такий з'явився на їхній стежині? Ойкання пролунало знову і змовкло. Старий Мурах-ватажок поправив окуляри і кивнув Муравчикам, щоб пошукали, хто ж потребує допомоги.

Муравчики хутко метнулися увсебіч.

— Ось він! Ось він! — загукав небавом найменший Муравчик. — Я знайшов його!

З-під дубового листочка виглядав голомозий Жолудь.

— Ти чого галасуєш? — суворо запитав його старий Мурах.

— Я... я брилика загубив. Десь отут... Шукав, шукав — нема... — ледь не плакав Жолудь.

— Знайдемо твого брилика! — заспокійливо буркнув старий Мурах, хоча й не хотілося втрачати часу, відриватися од свого діла.

— Аякже! Знайдемо! — і Муравчики вже шелестіли листям.

— Ось він! Ось він! — почувся веселий голосок найменшого Муравчика.

І всі побачили брилика. Побачити — одне, а спробуй дістати його! Брилик плавав посеред озеречка, що хлюпотіло в кізоччиному сліду-копитці. Та хіба були в лісі такі справи, яких не могли б рішити гуртом мудрі й заповзяті Мурахи! Тож і тепер старий ватажок подумав хвилинку, примруживши очі під окулирами, і наказав кидати у воду галузки. Невдовзі плавучий міст простягнувся аж до брилика. Охочих іти за бриликом було багато. Але старий Мурах розсудив так:

— Брилика хто знайшов? Найменший Муравчик. До того ж він серед нас найлегший. Кому ж і йти, як не йому.

Думаєте, не боязко було Муравчику? Еге! Навіть коліна в нього затремтіли. Та цього ніхто не помітив, бо він умкьт переборов страх і ступив на міст. Настил прогинався, подекуди вода сягала вище колін, однак Муравчик уперто пробивався до мети. Нарешті він торкнувся брилика... і зрозумів, що витягти його одному не під силу. І на березі, мабуть, збагнули це, бо звідти линули вигуки, що поспішає підмога. Вони ж не знали, що пробиратися мостом так небезпечно. Муравчик закричав:

— Зачекайте! Міст не витримає! Я що-небудь придумаю!

І таки придумав! Стрибнув у брилика й погріб до берега гіллячкою, ніби весельцем. Так, у брилику, й винесли на берег Муравчика його друзі.

— Ось твій брилик, візьми! — сказали вони Жолудю.

— Спасибі! — прошепотів Жолудь, — Коли я стану Дубом, приходьте відпочивати до мене в затінок.

— А ти сьогодні в нас молодець! — похвалив ватажок найменшого Муравчика.

1. Прочитай уважно текст.

ВЕЛИКЕ СПАСІВСЬКЕ ЯБЛУКО

Карлсон сидів на яблуні й думав, що скоро буде осінь. Івасик, мабуть, піде до школи, а йому, Карлсонові, пора буде повертатися в рідну Швейцарію, бо за ним усі скучили... Отакі думки з самісінького ранку обсіли нашого Карлсона, що сидів на найвищій гілці яблуні, в червоній сорочці та картатих штаних, серед червонобоких яблук.

А тим часом Івасик та гусеня вийшли собі на ганок. Вони подумали, що Карлсон, швидше всього, вже кудись помандрував зранку. Та й пішли в сад.

— Сьогодні — Спаса, Іванку, — поважно мовило гусеня.

— Еге ж, треба нарвати гарних яблук, — сказав Івасик.

І тут вони обоє побачили таке диво!

— Івасику, ти бачиш те саме, що і я? — широко розплющивши очі, запитало гусеня.

— Гусенятку, якщо ти бачиш величезне червоне яблуко на найвищій гілці, то я бачу те саме, що й ти. Нам обов'язково треба дістати те яблуко й посвятити сьогодні!

Великим червоним яблуком був Карлсон. Він і вухом не повів, бо був заглиблений у свої передосінні думки.

— А що, якби потрусити яблуню? — запропонувало гусеня.

«Щось ніби вітер повіяв...» — подумав Карлсон на яблуні й поплив далі на хвилях своїх глибоких думок. Ось тільки картуз його впав дотолу.

— О! Картуз упав замість яблука! І чого це картуз опинився на яблуні?.. А яблуко неслухняне. Може, Івасику, полізеши по нього? — не вгавало гусеня.

— Атож, по таке яблуко треба полізти! — погодився хлопчик.

І вже Івасика не видно поміж густою кроною. А гусеня нетерпляче тупцювало під розлогою яблунею.

— Ну що, ти вже близько? — гукало у височину.

З густозеленої крони почувся незадоволений голос, який здався гусеняті знайомим:

— От капосний Івасик! Як же ж ти тут опинився? Так мене перелякав!

Гусеня не знало, що й думати:

— Це хто? Невже Карлсон? А що він там робив?

Івасик вже здогадався, що великим червонобоким яблуком був Карлсон!

Отак двоє сміялося на дереві, одне під деревом. І ніяк не могли отямитися, як це можна було переплутати Карлсона з яблуком.

А тоді Івасик із Карлсоном спустилися дотолу назбирали яблук, і, як годиться, понесли їх освятити. Бо ж саме так і робиться на Спаса.

За Уляною Рутотою, 331 слово

2. Познач, де примостився Карлсон.

- А на горищі
- Б на підвіконні
- В на яблуні

3. Чому Івасик і гусеня пішли в сад?

- А відпочити
- Б нарвати яблук
- В пошукати Карлсона

4. Допиши речення.

Карлсон був незадоволеним, бо _____

5. З'єднай стрілочками вислів і його тлумачення.

Нетерпляче тупцює ▶

◀ мріяв.

І вухом не повів ▶

◀ не може дочекатися.

Поплив на хвилях думок ▶

◀ не звертав уваги.

6. Як, на твою думку, Карлсон опинився на яблуні? Напиши про це 4–5 речень.

1. Прочитай уважно текст.

ДІДОВА ПАСІКА

Біля криниці стояла величезна дубова діжка з водою. Вода проти палючого сонця добре нагрівалась. І Варочка щодня поливала нею квіти та вишеньки біля хати.

Якось Варочка зачерпнула води у своє невеличке відеречко. Зирк — а у воді бджола плаває. Борсається, намагається змахнути змоклими крильцями. Та нічого не вдається зробити бідній комашці.

Варочка поставила відерце й почала пильно розглядати бджолу. Чи то бджолі закортіло скупатися, а чи води напитись? Бджілка безсило перебирала лапками. Але крильця намокли, й нічого з тих силкувань не виходило.

«Еге, вона ж не злетить, ще й потонути може!» — подумала Варочка. Проте дівчинка боялась навіть доторкнутися до бджоли. А раптом вжалить! І Варочка загукала: — Дениску-у-у! Швидше йди сюди! Тут бджола тоне!

Дениско миттю шурхонув із вишні, де рвав ягоди на вареники. Плутаючись у картоплинці, миттю підбіг до Варочки.

— Хто тоне? Де? — почав заглядати в діжку.

— Глянь, бджола... У моєму відеречку...

Дениско — хлопчина метикуватий. Він швиденько знайшов тоненького прутика і вихопив бджолу з води.

— І що тепер з нею робити? — подивився на Варочку. А дівчинка ніяк не могла заспокоїтись.

— Мабуть, це бджола з пасіки діда Оксена, — сказала Варочка. — Давай віднесемо її туди!

Варочка знайшла коробочку з-під сірників. Помістили туди бджілку.

У липовому гаю є шле містечко з голубих, білих, червоних будиночків. Вулики, мабуть, для того пофарбували в різні кольори, щоб легше було бджолам домівку знаходити.

Біля куреня, під старою грушею сидів дід Оксен, щось стругав.

— Ваша? — Дениско розчинив коробочку, в якій ледве повзала втомлена бджола.

Пасічник неквапливо вийняв з кишені окуляри, примружився:

— Авжеж, моя! Свою худібку я завжди впізнаю.

Діти розповіли йому, як вони стали бджолі у пригоді. Дід Оксен слухав і примовляв:

— Ну й рятівнички! Оце я розумію! Дякую, що принесли мою красуню.

Він пригостив їх медом, сотовим, пахучим. А бджола тим часом вилізла з коробочки і раптом злетіла, та високо здійнятися не змогла, сіла дідові на бороду. Пасічник не займав її.

— Нехай зігріється, — сказав, усміхнувшись.

Коли бджола заметушилася, дід виплутав її з бороди, посадив на широчезну долоню. Бджола продзижчала щось, зблиснула золотою цяткою над столом і зникла у верховітті старої груші.

За Василем Чухлібом, 335 слів

2. Познач, кого рятували діти.

- А бджолу
- Б пташку
- В зайчика

3. Що зробив Дениско, щоб урятувати комаху?

- А вилив воду з відеречка
- Б прутиком витягнув з води
- В попросив діда Оксена допомогти

4. Допиши речення.

Бджола не могла високо злетіти, тому що _____

5. З'єднай стрілочками слово і його тлумачення.

Борсається ▶	◀ швидко зліз.
Шурхонув ▶	◀ безладно рухалася.
Заметушилася ▶	◀ намагається вибратися.

6. Чи можна назвати Варочку і Дениска рятувниками? Доведи свою думку.

1. Прочитай уважно текст.

БДЖОЛА ТА ОСА

Жили собі дві приятельки — Бджола та Оса. Вони мали чимало спільного. Обидві були власницями ніжних прозорих крилець, які носили їх по полях та луках, обидві любили ласкаве сонечко, і обидві захищалися від ворогів за допомогою маленького колючого списика-жала.

Але в цьому жалі ховалися відмінності між Доброю Бджолою та Злою Осою. Так-так, Бджола була доброю, а Оса — злою. Чому так з ними сталося? А ось яка причина. Коли наші приятельки були ще молодими і безтурботними, вони полетіли далеченько від знайомої луки й опинилися в парку, де гралося багато дітей.

Діти були веселі, шукали нових цікавих знайомств. Тож, побачивши двох гарненьких летючих подружок, вирішили потоваришувати з ними. Найсміливіші простягнули руки до їхніх крилець (адже вони замінують комахам рученята) і...

Ось тут і відбулося найголовніше в житті Бджоли та Оси. Обидві відразу вжалили сміливців. Але Бджола, побачивши, як скривився від болю Петрик, так пошкодувала за свою властивість випускати жало, що ледве не вмерла від жалю до хлопчика. Цієї ж миті вона вирішила: «Я буду захищатися так лише задля оборони. Я не хочу завдавати болю іншим, а хочу робити добро».

Бджола була господаркою свого слова, тож вона почала збирати мед і пилок з квітів, опилувати рослини і просто втішати всіх пісенькою своїх крилець. Люди стали будувати для неї хатинки-вулики і навіть підготовували її в скрутний час.

Але не так сталося з Осою. Вжаливши Петрика, вона ще більше надулася від чорної злості, коли побачила, як боляче малому. Жалю до Петрика в Оси не було зовсім, хвиля жорстокості заслала їй очі. Оса ставала дедалі лютішою й бажала всім лише зла, зла, зла. Оса не відчувала чужого болю, а навпаки — шукала його й раділа з нього.

І сталася дивина! Як від початку не були схожі Бджола з Осою, то зміни в їхній поведінці зробили їх цілком відмінними й зовні. Там, де завжди радо чекали на Бджілку, там проганяли і навіть хотіли знищити Осу. Її постійна злоба робила сусідство з нею небажаним: відсутність доброти не додавала їй друзів, а велика злість стала тягарем навіть для неї самої. І якось самотня Оса почала просити допомоги: «Допоможіть мені стати іншою!»

Олена Васильєва, 343 слова

2. Познач, у чому ховалася відмінність між Бджолою й Осою.

- А у крильцях
- Б у лапках
- В у жалах

3. Чому Бджола вирішила випустити жало лише для оборони?

- А на неї постійно нападали
- Б їй стало жаль хлопчика
- В діти попросили бджолу не жалити

4. Допиши речення.

Осу звідусюди проганяли, тому що _____

5. Віднови послідовність подій у творі. Простав числа в порожні клітинки.

- Бджола пошкодувала за свою властивість випустити жало.
- Оса надулася від чорної злості.
- Приятельки полетіли далеченько від знайомої луки.
- Оса почала просити допомоги.
- Жили собі дві приятельки — Бджола та Оса.
- Найсміливіші простягнули руки до крилець.

6. Як, на твою думку, можна допомогти Осі? Напиши про це 4–5 речень.

1. Прочитай уважно текст.

ВИПАДОК НА ЕКВАТОРІ

Кажуть, ніби такої спеки, як на екваторі, немає ніде. І того дня, коли наше судно підходило до екватора, сонце пекло нестерпно. Палуба так розпеклася, що босоніж не ступиш. Дуже рідко долітав легенький вітерець.

А в машинному відділі судна двигуни аж пашіли від натужної роботи. І від того спека стояла ще більша. Мотористи зразу ж після вахти квапилися в басейн — на головну палубу. На судні було де і у волейбол пограти. Місця чимало — це велике судно, перевозили на ньому кільк тисяч тонн риби.

Мій товариш по каюті Андрій Нікулін і собі взяв чистий одяг і подався до басейну. Та за мить він, схвильований, влетів у каюту. Хлопець аж тремтів увесь.

— Що з тобою трапилось? — запитую.

— Така спека, а їм дурниці в голові, — відсапуючись, промовив Андрій. — Тільки я до води, як там щось у ногу кольнуло. Чи їжака морського викинули, чи хтозна-що...

Андрій розгублено дивився на мене, а я стримував усмішку.

— Не віриш?! Ану гайда на головну палубу, сам переконаєшся!

Ми підійшли до басейну. Вода в ньому злегка брижилась. Ми почали уважно придивлятися. Днище темного кольору, і годі вгледіти щось у воді. Довгенько ми додивлялись, аж поки запримітили, як заворушилась сіра пляма.

— Є! — стиха промовив я і поманив рукою до себе Андрія.

Але сіра пляма враз десь поділась, і почувся викрик товариша. Я відірвав погляд від води. Андрій відсахнувся вбік, а повз нього пролетіла риба. Але не зовсім звичайна: з вузькими крилами. Одлетівши кілька метрів від басейну, вона впала на палубу. Замахала сірими крильми, але злетіти вже не змогла.

Нагодився боцман. Він почув наші стривожені голоси на палубі.

— Що трапилось? — запитав, прискіпливо вдивляючись у наші обличчя.

— Дивіться, дивіться — кивнув здивований Андрій.

Боцман озирнувся.

— Нема нічого дивного, — усміхнувся він. — Ви ж на екваторі... Це летюча риба. Ось побачите, тут їх цілі зграйки над водою.

— А як же ж в басейн вона потрапила? — не вгавав Андрій.

— Пролетіти вона може метрів тридцять. Часом злітає високо, як от сьогодні.

Боцман узяв рибку і пустив її за борт. Вона, ніби планер, опустилась на воду.

Микола Яненко, 330 слів

2. Познач, де відбувалися описані події.

- А на екваторі
- Б на Північному полюсі
- В в Антарктиці

3. Куди подався Андрій Нікулін?

- А у машинне відділення
- Б на волейбольний майданчик
- В до басейну

4. Допиши речення.

У басейні Андрій відсахнувся вбік, тому що _____

5. Віднови послідовність подій у творі. Простав числа в порожні клітинки.

- За мить схвильований Андрій влетів у каюту.
- Боцман узяв рибку і пустив її за борт.
- Того дня, коли судно підходило до екватора, сонце пекло нестерпно.
- Боцман почув стривожені голоси на палубі.
- Сіра пляма враз десь поділась.
- Мотористи після вахти квапилися в басейн.

6. Що нового ти довідався з тексту? Напиши про це розповідь (4–5 речень).

1. Прочитай уважно текст.

ДАР ОСІННЬОГО ПОЛЯ

Жив колись на Поліссі бідний-пробідний чоловік. Восени ще перебивався с'як-так із хліба на ріпу, а до весни уже ні того, ні другого на столі не було.

Одного разу, якраз у голодну пору, завернув до його хати перехожий дідусь. Він зупинився на порозі хатини і зниклово попросив:

— А чи не дали б ви мені попоїсти, чоловіче добрий? Вже третій день рісочки в роті не було...

Дивиться чоловік, а на дідусеві свитина — дірка на дірці. Та й постоли попротоптувані. А шапки й зовсім немає. Жаль йому стало старого. Та так жаль, що віддав йому останній окраєць хліба.

Щиро подякував старий та й пішов.

Минув якийсь час. Настала пора на полі господарювати. У бідняка землі тієї — всього латочка невелика. Та й на тій нічим садити, нічим сіяти. Зажурився чоловік, ох дуже тяжко зажурився.

Коли це з'являється до нього на поріг той самий дідусь. І подає повну торбину небачених плодів.

— Ти мені допоміг, — каже, — у скрутну хвилину. То ж і я тобі допоможу. Посади ці плоди. І родитимуть вони доти, поки серце твоє буде щирим і безкорисливим.

Посадив той чоловік бульбу — а це була вона — і терпляче чекає.

От уже й зійшла. А згодом буйно зацвіла. А там уже й поспіла. Мацнув рукою під корчем — бульби отакезні! І так під кожним! А коли почав копати — і погріб повний. І в яму накидав, і в засторонку* не вміщаються. А ще й з половини грядки не зібрав.

Приходили сусіди — він і сусідам повні мішки насипав. Каліки подорожні завернули — і їх чоловік наділив. Усім вистачило.

З того часу став чоловік жити в достатку. Бо бульба йому і на другий, і на п'ятий рік так само щедро врожайдася. Скільки не роздавав — і знайомим, і незнайомим, — а її все було й було. І не меншало, а все більшало.

Так ото і з'явилася картопля на Поліссі.

І чим ястіше люди ділилися зібраним урожаєм з іншими господарями, то врожай з кожним роком був усе багатшим.

Євген Шморгун, 330 слів

* Засторонок — бокове місце в погребі.

2. Хто завітав до чоловіка у голодну пору?

- А родич
- Б сусід
- В перехожий дідусь

3. Чим дідусь допоміг чоловікові?

- А приніс торбу небачених плодів
- Б допоміг посадити город
- В поділився зібраним урожаєм

4. Допиши речення.

Чоловік віддав дідусеві останній окраєць хліба, тому що _____

5. Віднови послідовність подій у творі. Простав числа в порожні клітинки.

- Посадив чоловік бульбу.
- Жив колись на Поліссі бідний-пребідний чоловік.
- Так з'явилася картопля на Поліссі.
- От уже й зійшла бульба.
- Зажурився чоловік.
- З того часу став чоловік жити в достатку.

6. Учинок якого персонажа ти схвалюєш? Напиши про це 4–5 речень.

1. Прочитай уважно текст.

КМІТЛИВИЙ ГОРОБЕЦЬ

Узимку і птахи, і звірі ближче до житла людини туляться. Бо важко в цю пору прогостувати у лісі чи полі. Покинув ліс і горобець-сірячок, теж до людей подався.

Зразу за лісом сільська вулиця починалась. Ошатні будиночки вряд стоять за невисокою дерев'яною огорожею. Бачить горобець: з одного вікна невелика палиця стримить. З кінця її нитка звисає. А на ній — вузлик. У тому вузлику якась їжа в марлю загорнута. І синиці тут клопочуться. Сів горобець поряд на дереві, міркує: як би й собі підживитись? Добре синицям. Їм бач, яка шана: щоразу підготовують, — їжте на здоров'я! А для горобців ніхто й пальцем не ворухне. Мовляв, хай самі себе обслуговують.

Ось одна синиця до вузлика підлетіла. Спритно так почепилась. Нитка то закручується, то розкручується. А синиця й не зважає, довбає собі той вузлик та й годі. Під'їла трохи, відлетіла, на гілку яблуні сіла. Одразу друга синиця почепилася за вузлик. Гойдається, як акробат, униз головою висить, дзьобає. А потім синиці знову помінялися місцями. Перша снідає, друга на гілці дзьоб чистить, чепуриться, своєї черги чекає. Дивився на синиць горобець, а самому так же ж їсти хочеться!

Не витримав бідолаха, стриб з дерева — і швиденько до нитки. Крутиться перед ним нитка. Та не поступається йому синиця місцем. Тут і друга прилетіла, теж заважає, метушиться. Потріпотів крильцями горобець і знов на гілку ялиці сів, зажурився.

Коли раптом під деревом собака як гавкне! Полохливі синички пурх — і нема, злякалися. Пеховалися у густому гідлі ялиці. А горобець оглядівся, — що йому собака, коли їсти хочеться, аж в очах темніє. Він до вузлика першим підлетів. Ох і смачно у таку холоднечу проковтнути шматочок сиру! Та не встиг як слід поласувати, аж тут знову синиці. Прогнали бідолашного горобця.

Сів горобець на гілці, щось міркує, голівкою крутить. Тоді як цвірінкне зненацька, як пурхне! Синиць наче вітром здмухнуло. А горобець недалеко відлетів. Бачить, нема синичок — він знову мерщій до годівниці. Їсть, поспішає, поки наполохані синиці не вернулись.

Ось так і підурив синичок голодний горобець. Тепер йому і мороз не страшний. Адже підживився трохи!

Олег Буцень, 330 слів

2. Хто налякав синичок?

- А собака
- Б кіт
- В діти

3. Чим ласували птахи?

- А салом
- Б сиром
- В зерном

4. Допиши речення.

Узимку птахи і звірі туляться ближче до людей, бо _____

5. Поеднай стрілочкою частини прислів'я, яке найточніше виражає головну думку твору.

Де багато пташок, там нема	▶	◀	допоможе.
Де сила не може, там розум	▶	◀	почала.
Горобці крупу з'їли, а синиця в клітку	▶	◀	комашок.

6. Запропонуй свій варіант заголовка до цього твору. Обґрунтуй свій вибір.

1. Прочитай уважно текст.

В ГОСТЯХ У ВЕСНИ

Ще ховаються по байраках сірі брили злежаного снігу, вночі морозець притрушує білою пудрою зелене листя осоки на болоті, а вже красується золотими сережками ліщина і на пригрітих сонцем галявинах випинаються молодими соковитими стрілами трави.

У таку пору я поспішаю в ліс. Поспішаю у гості до самої весни.

Ранок теплий, сонячний. Дихає свіжістю земля.

Ніколи ліс не пахне так солодко і терпко, як у цю вранішню годину. Сльозяться крихітні струмки, шукають дорогу до річечки. Ліс живе передчуттям зеленої повені листя і трав. Він посвітлів, виграє новими кольорами, звуками.

Чуєте? З вільшини долинає пісня: при-ди-кум... чай-пий... чай-пий... Та це ж співочий дрізд запрошує випити чаю! Дрозда підтримують і зяблик, і щпак. Вони радіють, повернувшись до рідного лісу. Синиця, яка ніколи не бачила заморських земель, дивиться на них з особливою заздрістю. А от вівсянка і досі не вірить, що настала весна. Сидить на сосновій гілці і все перепитує: «Чи це так? Чи це так?»

«Так, так, так», — відповідає їй дятел.

«Угу, угу», — підтакує кільчата горлиця.

Йду лісовою стежкою і скрізь бачу прикмети весни. Серед чагарників пурхає кропив'янка. На крильцях — справжня веселка: чорні, жовті, коричневі розводи на червоному тлі, блакитна мережка. І раптом не стало метелика. Де ж він подівся? Ага, сів на торішню траву, склав крильця і став непомітним. Гарно замаскувався. А коли розгорнув крильця — у повітря знову злетіла барвиста квітка.

Побачив я і сонечко. Воно сиділо на сухому стеблі деревію і ніяк не могло відважитись на політ, хоч і піднімало червоні з чорними цятками надкрилля. Узяв я комашку в долоню і зігрів своїм диханням. Сонечко розправило крильця і зникло з очей.

Що не крок — то нова зустріч. На ялині руда білочка ласує шишкою. Помітила мене і сховалася за стовбур дерева. Я завмер на місці. Білці набридло ховатися, і за хвилину на мене дивилися лукаві чорні очиці-намистини.

У траві під кущем ліщини затаїлося зайченя: і не ворухнулось, коли я обережно пройшов мимо.

Цілий день бродив я лісом. А під вечір зяблик попередив мене: збирається на дощ. На гарну погоду він співає веселу пісеньку, а перед дощем починає одноманітно рюмити. Точна прикмета. Ще жодного разу не підвів мене пернатий барометр.

Пора йти додому.

Степан Мацюцький, 353 слова

1. Прочитай уважно текст.

КОМОРИ ТВАРИН

Ось і знову прийшла осінь. У зелені коси беріз вплелися золотисті стрічки. Різноманітним полум'ям горять осики, дикі груші. Червоніють китиці ягід на струнких горобинах. На лісовій ліщині вже дозріли горіхи. Важкі коричневі жолуді падають з крислатих дубів. Лісовим мешканцям настав час заготовляти на зиму харчі.

Жовтогруді лісові миші наповнюють свої нірки насінням кленів, бруслини, жолудями, горіхами. Підземний звірок-сліпець зносить у спеціальні комори цибулини лугових трав, корінці дерев. А якщо ж поблизу є город, то поспішає поповнити свої запаси картоплею. Немало її наховає у своєму кублі і водяний щур. Безперестанку з поля до нірки бігає з роздутими щоками хом'як. Зернини він носить в особливих защічних мішках. Цей гризун глибоко під землею зберігає іноді близько півпуда* добірного зерна.

Моторні білочки ховають під мох, у дупла дерев лісові горіхи й жолуді. Збирають і сушать на гілках гриби.

Чималі запаси жолудів заготовляють хазяйновиті сойки — адже у вирій вони не відлітають. А ховають свої запаси в дуплистих деревах або чагарникових заростях.

Маленька степова миша, що зовні так схожа на хатню, влаштовує комору на поверхні землі. Збирає до купи насіння різних трав і зверху насипає земляний курганчик. Тому цю мишу так і прозвали «курганчиковою».

Про чорний день їжу іноді ховають також і хижі звірки та птахи. Сорокопуд, скажімо, наколює на гілки чагарників комах, мишенят, ящірок. Сова, коли випаде вдаль полювання, ховають у дуплах пійманих мишей, полівок. Горностаї витягують на береги річок і ставків про всяк випадок жаб. Напіввисохлі жаби, буває, лежать під снігом усю зиму. А в голодний передвесняний день горностаї розшукує і ласує ними.

Гризунки, що тягнуть у свої комори з полів і городів зерно та овочі, шкодять сільському господарству. Тому їх треба знищувати. Та не всі звірі і птахи, що роблять запаси їжі, шкідливі. Білки, сойки, горіхівки заносять жолуді й горіхи далеко від плодоносних дерев. Частину своїх запасів вони не знаходять. Знову настане весна. За сотні метрів, а то й за кілька кілометрів, на місцях забутих «комор» виростуть молоденькі дубки чи кедри.

Ось так мимоволі тварини розводять на нових землях ліси.

Володимир Пархоменко, 330 слів

* Півпуда — приблизно 8 кг.

1. Прочитай уважно текст.

ПРО БЕРІЗЧИНИХ ДРУЗІВ ТА ВОРОГІВ

Зажурилася в лісі Берізка, гілки схилила, листя згорнула. Всі навкруги радіють, тільки Берізка сумна стоїть.

— Хтось коріння моє обгризає, — поскаржилася вона сусідові Пневі, — і листя об'їдає...

Подивився Пень на всі боки, бачить — під деревом Їжак прогулюється.

— Гей! — крикнув Пень. — Це ти у Берізки коріння обгризаєш?

— Фр! — обурився Їжак. — Що мені — їсти нічого? Я мишей ловлю, хробаків, навіть... зі змією впораюся. Навіщо мені коріння обгризати?

— Хто ж тоді цим займається?

— Може, цей? — показав Їжак на Борсука, котрий біля норичнишпорив.

— От видумали, — образився Борсук. — Я під деревами личинок їм, а коріння не займаю. Може, то Кріт і Землерийка? Вони завжди у землі длубаються.

— Ні, — запротестували Кріт і Землерийка, — ми їмо жуків та хробаків, а дерев не займаємо.

Задумався Пеньок: хто ж це Берізку губить? Адже не тільки коріння у неї обгризають, а й листя об'їдають.

Ні їжак, ні Борсук, ні Кріт із Землерийкою до листя не доберуться. Ось птахи — ті скрізь встигають: і на ріллі копаються, і на гілках дерев скачуть. Побачив Пень Шпаків і гукнув їм:

— Гей, пернаті! Чи то не ви Берізці шкодите?

— Що-що? — здивувалися Шпаки. — Щоб ми дереву шкодили? Та ніколи!

Вирішили тоді звірі та птахи підстерегти шкідника. Сховалися в кущах і чекають. Уже й потомилися чекати, а шкідник не з'являється. Стало сонечко за ліс ховатися, захотілося всім спати.

Їжак хоча й нічний звір, а теж знічев'я розпізнався. Хто де сидів, там і заснув.

Тільки вони поснули, вибрався з-під корча Травневий Хрущ. Вусами поворушив, лапами потер і закричав по-жучиному:

Гей, вилазьте із щілинок.

З-під сосонок, з-під ялинок!

І зразу з усіх боків задзижчало, загуділо. Хмарою налетіли Хрущі на Берізку, обсіли, обліпили, і листя за ними не видно.

Затремтіла бідолашна. Почув їжак — Борсука штовхнув, прокинувся Борсук — Крота й Землерийку розбудив.

— Так ось хто Берізку губить! — закричали звірі.

— Держи їх! Лови! — зняли галас Шпаки.

Налетіли Граки, Дрозди, Зозулі та як почали Хрущів хапати.

— Під дерева ховайтеся! — скомандував Хрущ.

Хрущ під дерева, а там на них Їжак з Борсуком чекають. Хрущі у землю, а тут їх Кріт і Землерийка хапають. Всіх до одного половили.

Розгорнула Берізка листочки, вклонилася своїм вірним друзям.

За Іриною Прокопенко, 345 слів

2. Кому поскаржилася берізка?
 - А Їжачкові
 - Б Пневі
 - В Борсукові
3. Коли Травневий Хрущ вибрався з-під корча?
 - А коли звірі та птахи заснули
 - Б коли почало сходити сонце
 - В коли його покликала Берізка
4. Допиши речення.

Звірі та птахи допомогли Берізці, бо _____

5. Віднови послідовність подій у творі. Простав числа в порожні клітинки.
 - Вирішили тоді звірі та птахи підстергти шкідника.
 - Подивився Пень на всі боки, бачить — під деревом Їжак прогулюється.
 - Розгорнула Берізка листочки, вклонилася своїм вірним друзям.
 - І зразу з усіх боків задзижчало, загуділо.
 - Всі навкруги радіють, тільки Берізка сумна стоїть.
 - Задумався Пеньок: хто ж це Берізку губить?

6. Запропонуй інший заголовок до цього твору. Обґрунтуй свій вибір. (4–5 речень)

1. Прочитай уважно текст.

ЯК ЇЖАЧОК НАД ЛУГОМ ЛІТАВ

Де це бачено, де це видано, щоб їжак та й літав. А воно ж таки було. І в пам'яті не пропало, і у воді не втопилось. А надовго залишилось у розмовах та в переказах лісових мешканців.

Збирав якось їжак-бережак сухе листя. До лютої зими готувався, зручну постелю собі вистеляв. А осінь тоді була пишна та барвиста, тепла. Кольорове листя, мов рясний дощ, осипалося з лісових дерев. Здавалося, що то чарівна райдуга переливається. М'яко та густо земля листям укривалася, щоб їй було взимку тепліше.

Ото їжачок лягає на землю — та качається, борюкається. А листя на його сиві голки все настромляється, нанизується. Отак назбирає він різного листя та й несе до старого дуплястого пня — до своєї домівки. Несе обережно, наче золотий стіжок везе.

Скине його на купку, спочине трохи та й знову за роботу. Бо ж любить їжачок зимувати у теплій м'якій постелі.

Так він збирав та звозив, збирав та звозив пахуче, сяюче, аж тепле осіннє листя.

Одного разу назбирав наколов на свої шпичасті голки височенну, вищу за себе, хуру листя. От уже й вирушив після важкої праці додому. Коли це звідки не взявся — схопився вітер. Та не просто вітер, а вітроган злощий, несамовитий. Швидко закружляв, несамовито завив. Та такий рвучкий і шалений, що все на своєму шляху змітав і зривав. А ще підхоплював на дужі вітряні крила сухе гілляччя. Закидав його то в сухі чагарники, то на барвисті галявини.

Підхопив зухвалий вітрисько і той листяний стіжок. Та разом з їжачком. І полетів їжачок над лугом-виднокругом. Колючий лісовичок страх, як налякався з того льоту. Бо ж трапилось із ним таке вперше.

На щастя, неподалік діброва була. І кремезні, ще зеленочубі дуби стали супроти нахабного вітру. Зупинили його.

А їжачок спокійно та легко приземлився на м'якеньке листя. Розплющив очі, отямився — не так уже й далеко залетів. А літав же довго!

Та ще довше він дивувався з того несподіваного дива.

І нині, напевне, згадує ту пригоду, переказує своїм родичам-їжачкам.

Микола Сингаївський, 325 слів

2. Коли відбувалися описані події?

- А влітку
- Б восени
- В узимку

3. Хто зупинив нахабний вітер?

- А кремезні дуби
- Б колючі сосни та ялини
- В густі чагарники

4. Допиши речення.

Їжачок дивувався з несподіваного дива, бо _____

5. Віднови послідовність подій у творі. Простав числа в порожні клітинки:

- Коли це звідки не взявся — схопився вітер.
- Збирав якось їжак-бережак листя.
- Довго їжачок дивувався з того несподіваного дива.
- Підхопив зухвалий вітрисько і листяний стіжок.
- Скине листя на купку, спочине трохи та й знову за роботу.
- Їжачок спокійно та легко приземлився.

6. Запропонуй інший заголовок до цього твору. Обґрунтуй свій вибір. (4–5 речень)

1. Прочитай уважно текст.

МАНДРИ ПО ДНУ МОРСЬКОМУ

Над усе Володя любить мандрувати. Хлібом його не годуй, тільки пусти в ліс, у поле... А почнуться літні канікули — він і туди гайне, куди навіть не кожен дорослий дістанеться. І повертається з повним рюкзаком. І камінці у ньому усякі, і черепашки, й коробочки з найрізноманітнішими взірцями ґрунтів.

— Навіщо тобі оте все? — не раз, бувало, допитувалася в нього мати, витрушуючи з рюкзака немудру всячину після чергового повернення Володі з походів.

Все, що можна дізнатися про землю, хоче знати Володя. Щоб, як виросте, з певністю братися за діло, котре припаде йому до душі ще змалку...

Все, що можна дізнатися про землю, на якій він живе, по якій повсякдень ходить, — усе хоче знати Володя. Щоб, як виросте, з певністю братися за діло, котре припаде йому до душі ще змалку...

— То де, — якими світами незаними гасав ти сьогодні, мандрівнику наш? — запитав якось батько, коли Володя стомлено опустив на підлогу свого нелегкого рюкзака.

— Ти не повіриш, хоч і правду скажу, де був.

— Он як! — зацікавився батько. А ще дужче Галинка — молодша Володина сестричка. Вона аж дух затамувала.

— Ходив я, тату... по дну морському. Так-так! Не вірите? Тоді самі подивіться. Що оце таке? Цікаво?!

У Галинки очі аж горять. Дійсно, що то? Вона хоч і не бачила справжнього моря, проте знала: воно велике-превелике і таке глибоке, що й дна не дістати... А він, Володя, навіть ходив по ньому... Ото дивина!

Тим часом батько уважно розглядав якісь черепашки...

— Справді, — сказав він згодом, — це не річкові, а такі морські черепашки. Себто мушці з них. А були ж вони колись живі... Давно-давно! Багато мільйонів років тому. От і виходить, що ми живемо зараз там, де колись дуже давно було море.

Наука про землю зветься геологією. Вивчає геологія походження і будову землі, її природні багатства. Отже, Володя сам дійшов правильного висновку, що поверхня нашої землі не завжди була такою, якою ми бачимо її тепер... Земля повільно змінюється. Там, де колись було море, — тепер степи, ліси, гори утворилися. А там, де були колись пустелі, — моря розлилися! Але не самі по собі, а люди їх створили. Земля змінює своє лице не лише сама собі, а ще й люди їй допомагають.

Яків Михлик, 352 слова

2. Чим любить займатися Володя понад над усе?

- А грати у футбол
- Б мандрувати
- В фотографувати

3. Що приніс юний мандрівник з останнього походу?

- А зразки ґрунтів
- Б мушлі морських черепашок
- В взірці корисних копалин

4. Допиши речення.

Геологія вивчає _____

5. Віднови послідовність подій у творі. Простав числа в порожні клітинки.

- Батько уважно розглядав якісь черепашки.
- Почнуться літні канікули — Володя гайце, куди навіть не кожен дорослий дістанеться.
- У Галинки очі аж горять.
- Тато поцікавився, де гасав сьогодні мандрівник.
- Все, що можна дізнатися про землю, хоче знати Володя.
- Володя сам дійшов правильного висновку.

6. Ким за професією, на твої думку, мріє стати Володя? Напиши про це 4–5 речень.

1. Прочитай уважно текст.

ЩАСЛИВИЙ ДЕНЬ

Сьогодні у мене день народження.

Двері розчиняються. Нікого не видно. Раптом з-за дверей викочується опецькувате цуценя. Хтось підштовхнув його до мене. Воно падає на бік, задирає догори передні лапи. Дивиться чорними очицями. Живе! Справжнісіньке!

Хіба може таке бути, щоб мені на день народження подарували цуценя? Таке трапляється тільки в книжці про Карлсона й Малюка.

Безліч разів я канючив: купіть цуценя! Хоча б на двох із Сергієм — один день воно поживе в нього, другий у мене. Та ліпше було мені про це й мови не заводити...

І ось — цуценятко! Я кидаюся до нього, хапаю на руки. Воно не виборсується, мабуть, утямило, що тепер — моє!

Мама каже:

— Татові дякуй.

Тато на роботі. Коли він прийде, я подякую йому! Вибігаю на балкон, піднімаю цуценя високо вгору — дивіться всі! А воно не скавультить, не боїться, таке гарне, смирененьке цуценятко.

І тут на подвір'ї знялося ревище. Я здригнувся, ніби хтось зненацька підкрався до мене й дав штовхана. Хіба можна сьогодні плакати, в такий день?!

Пускаю цуценя на підлогу — і гайда на подвір'я.

Плаче Катя. Вона стоїть посеред майданчика, поруч — її молодші братик і сестричка. Вони допомагають їй рионсати.

— Ти чому плачеш? — питаю дівчинку.

Вона відповідає не одразу, ще кілька хвилин реве щосили, тоді вгамовується:

— Я стрічку загубила. Тільки вчора купили. Всі кущі обнишпорила — ніде нема.

Через якусь стрічку я нізащо не став би плакати. Але Катю я розумію: всі в нашому будинку знають, що мама її сварить за найменшу дрібницю.

Я мчу додому, налітаю на маму.

— Катька стрічку загубила! Онде в дворі плаче. Буде їй дома!..

Мама дістає з шафи стрічку. Я за ту стрічку й біжка до Каті. Та вона тільки зиркнула на неї і в руки не взяла.

— Зразу видно, що не моя, моя — блакитна...

Що робити? Галопом біжу до Наталки, моєї однокласниці. Наталка витягає всі свої стрічки, серед них є блакитні. Тепер ми йдемо до Каті разом.

Катя бере одну стрічку.

— Ця схожа... — одразу повеселішала вона.

Як гарно, коли сяє сонечко, кружляють хмарки в ясному небі і ніхто-ніхто більше не плаче. І цуценя дибуляє по квартирі. І батьки в мене такі чудові. Ще й день народження у мене сьогодні!

Найщасливіша я в світі людина!

Майя Фролова, 354 слова

2. Хто подарував іменинникові цуценя?

- А сусідка Катя
- Б однокласниця Наталка
- В тато

3. Чому плакала Катя?

- А бо вона загубила нову стрічку
- Б бо її не запросили на день народження
- В бо її насварила мама

4. Допиши речення.

Цуценятко було _____

5. Віднови послідовність подій у творі. Простав числа в порожні клітинки.

- 1 тут на подвір'ї знялося ревище.
- 2 Наталка витягає всі свої стрічки.
- 3 Катя бере одну стрічку.
- 4 Я мчу додому, налітаю на маму.
- 5 Раптом з-за дверей виконується опецькувате цуценя.
- 6 Вибігаю на балкон, піднімаю цуценя високо вгору — дивіться всі!

6. Чому, на твою думку, іменинник почувався щасливим? Напиши про це 4–5 речень.

1. Прочитай уважно текст.

УРОК

Часто в розмовах можна почути приказку: сивий, як лунь. Але, мабуть, не всі знають, що воно таке — сивий лунь. Не знав цього і я, хоча не раз і не два чув ту приказку.

Згодом я вичитав, що лунь — це хижий птах. Є їх кілька видів: польовий, степовий, болотяний і луговий. Та назва «сивий» найбільше пасує до польового луня. Старий самець має попелясто-сірі крила й спину, білу голівку, майже бий живіт.

Навчившись відрізнити луня від інших птахів, я почав спостерігати, як він полює. І ось що помітив: він завжди вилітає в один і той же час і дотримується облюбованого маршруту. Політ його досить незвичайний — птах так рідко махає, крилами, що здається, ніби він дуже втомився й ось-ось упаде. А насправді лунь пильно вищукує здобич: мишей, ящірок, дрібних пташок.

Якось блукав я в лузі серед високої та густої трави. Полуднєве сонце вже перестало припікати, але повітря було ще гаряче. Стомившись, я ліг горілиць. Тихо шепотіло різнотрав'я, у блакитному небі пропливали маленькі білі хмаринки. Непомітно для себе я задрімав.

Прокинувся від пронизливого крику якоїсь пташки. Підхопився. Наді мною літали луні. Літали не безладно, а мовби трьома поверхами. Найвище, десь метрів за сто над землею, летів старий досвідчений птах, трохи нижче — трое молодих, а ще нижче — стара самиця. Що воно за парад такий? Почав спостерігати.

Старий лунь вправно хапав із землі здобич, злітав угору і кидав її. Молоді луні намагалися зловити, але спочатку це їм не вдавалося. Тоді здобич підхоплювала самиця, що летіла нижче. Піймавши, вона підіймалася вгору, а самець займав її місце внизу, і навчання тривало далі. Нарешті один молодий лунь таки зумів упіймати здобич, і батько хутко почав шукати нову.

Щодалі йому довелося робити це частіше та частіше, все спритніше підхоплювали здобич діти. Та раптом у небі сталося щось дивне. Двоє кмітливіших молодих птахів щоразу спритно ловили здобич, не даючи її третьому. Ніби насміхалися з його неповороткості. Тоді розгніваний батько стрімголов кинувся вниз і відігнав бешкетників. Тепер засвоїти науку полювання мав третій молодий лунь. На це пішло десь із півгодини.

«Скільки ласки й суворості, наполегливості й терпіння, — подумалось мені, — потрібно батькам, щоб навчити дітей уму-розуму».

За Гнатом Майстренком, 344 слова

2. Який хижий птах зацікавив оповідача?

- А польовий лунь
- Б степовий орел
- В яструб

3. За чим спостерігав оповідач на лузі?

- А як лунь змахує крилами
- Б як луні навчали молодих птахів ловити здобич
- В яке забарвлення пір'я в лунів

4. Допиши речення.

Здобиччю для лунів можуть стати _____

5. Поєднай стрілочкою частини прислів'я, яке найточніше висвітлює головну думку твору.

Маєш терпіння — прийде й в біді.
Хто роботу робить, а хто ворон уміння.
Друзі пізнаються ловить.

6. Запропонуй свій варіант заголовка до цього твору. Обґрунтуй свій вибір.

1. Прочитай уважно текст.

ХТО КОГО ВОДИВ?

Леся приїхала до бабусі в гості. Тут і собачка біленький підбіг. Вертить хвостом, розглядає дівчинку. Наче й не страшний звір, але ж... Зуби біліють гостро, язик висить. Та ще й головою раптом потягнувся вперед до Лесиної ніжки. Дівчинка злякано притулилась до мами.

— Не бійся, Лесю. Білячок не кусається, — заспокоїла бабуся. — Тільки за хвіст його не бери. Він того не любить.

Обережно погладила Леся песика по спині, і він не розсердився. Навпаки, обернувся до Лесі, ніби аж заохочував: «Погладь іще. Мені це подобається». Страх Лесин минув. З радощів вона аж не знала, що б йому таке приємне зробити. Вирвала травички й піднесла собачці: їж, пригошайся, Білячок...

— Мамо, — сказала Леся, — я поведу Білячка погуляти!

— Що ж, поведи.

Леся зробила із стрічки повідка.

— Гайда, Білячок! — І, сміючись, повела свого друга з двору.

Раптом песик зупинився, нашорошився. Бо... нора. А в норі, мабуть, хтось є. Білячок приліг, носа приклав до дірки, слухає. Але нора мовчить. Самі мурашки з неї вилізять. Білячок шкрябнув лапою по норі. І далі Леся разом з повідком опинилась десь у хащах, над озером. Тихо-тихо. І раптом — фрр! Це Білячок налякав дику качку — сиділа в розозі, спурхнула, і Білячок аж підстрибнув за нею.

Леся дивилася за дівчиною, що спокійно кружляв над очеретами. Загледілась, цікаво їй було. Аж гульк: нема Білячка!

А очерет без собачки став високий — наче ліс... Як втрапити звідси додому?

А очерет густий — не продерешся. І жаби он у траві плигають...

Заплутавшись, Леся мало не впала. І саме в цей час щось торкнулось голенької ніжки: Білячок! Це він вологим своїм носом торкнувся. Шиєю об Лесю потерся... Ой, як зраділа йому Леся! А Білячок... Що він тільки не виробляв! І плигав, і качався, щоб тільки розважити дівчинку.

Тепер Леся міцно вхопилася за повідок і трималась за нього, не випускаючи з рук. І так вони удвох вибралися з очеретів: Білячок попереду, Леся за ним. Білячок добре знав стежки і впевнено вів Лесю додому.

— Мамо, я скрізь-скрізь поводила Білячка, — ще здалеку почала гукати Леся, вважаючи, що це справді було так.

А мама й бабуся сміялися:

— Хто кого водив: ти його чи він тебе?

І справді: хто кого?

За Олесем Гончарем, 348 слів

2. Як кликали псика? Познач.

- А Світячок
- Б Сірячок
- В Білячок

3. Чому псик упевнено вів Лесю додому? Познач.

- А тому що дуже хотів їсти
- Б тому що добре знав стежки
- В тому що вже сутеніло

4. Допиши речення.

Леся опинилася у хащах над озером, бо _____

5. Поеднай стрілочкою частини прислів'я, яке найточніше висвітлює головну думку твору.

Дружать, як кішка	▶	▶	змовчати.
Друга шукай, а знайдеш	←	▶	із собакою.
Умій сказати, умій і	▶	▶	тримай.

6. Запропонуй свій варіант заголовка до цього твору. Обґрунтуй свій вибір.

1. Прочитай уважно текст.

МАМИНІ КВІТИ

Біля нашого будинку під вікнами є квітник. За квітами доглядає мама. Квіти у неї — як ні в кого. Хто йде мимо двору, неодмінно спиниться подивитися на них.

Траплялося, викине хтось із свого квітника якусь зачахлу, ледь живу рослину, мама підбере її, посадить. Мине якийсь час, і рослина оживе, випростається, а потім і зацвіте, що замилуватися нею можна.

Якось побачила мама, як сусідка викинула в'ялий, майже мертвий, але якийсь дивний кактус — самі колючі коржі. Принесла мама кактус додому, приготувала для нього ґрунт, посадила у череп'яний вазон і поставила на підвіконня у моїй кімнаті.

— Тут йому буде добре. Кімната сонячна й тепла, — сказала.

Кактус не зразу ожив. Цілий місяць чи навіть більше видужував. А незабаром у нього на верхівці нові «коржі» з'явилися. Ніжні-ніжні й без колючих голок. Ми думали, що кактус після цього ще й зацвіте, бо в мамі всі квіти завжди цвітуть. Але минули літо, осінь, зима, настала весна, а він чомусь не цвів.

І раптом, коли ми вже втратили всяку надію, я, прокинувшись якось рано-вранці, помітив на ньому невеликі, з квасолину, пуп'янки. Їх було багато, по кілька на кожному «коржі». Покликав маму. Слідом за мамою в кімнату зайшов тато. Ми стояли біля підвіконня, розглядали на кактусі пуп'янки і вгадували, які будуть квіти.

Пуп'янки розпустились через тиждень. Уночі, коли ми спали. Квіти, як і пуп'янки, я побачив також перший і також рано-вранці.

У вікні сяяло якесь диво: веселка — не веселка, новорічна ялинка — теж ні! Хіба що порівняєш з казковою жар-птицею.

Кактус зацвів незвичайно. Кожна квітка мала не один, а кілька кольорів. Вони видавалися просто казковими.

Мама довго милувалася квітами. Потім узяла вазон і перенесла його на підвіконня в іншу кімнату, вікно якої виходило на вулицю.

— Навіщо це?.. — не зрозумів я.

— Щоб усі бачили, бо таке чудо не щодня зустрінеш...

Цвів кактус усього три дні. І в ці дні на вулиці біля розчиненого вікна зупинялися перехожі й подовгу стояли — роздивлялися незвичайні квіти.

Побачила кактус і наша сусідка. Вона одразу впізнала його і прибігла до мамі.

— Лідо, Лідо, давай я його продам! Запевняю: добрі гроші матимемо...

Але мама лише посміхнулася і нічого їй не відповіла...

Борис Комар, 344 слова

2. Чим любила займатися мама оповідача? Познач.

- А вирощувати квіти
- Б скласти квіткові композиції
- В продавати квіти на ринку

3. Де мама взяла дивний кактус? Познач.

- А попросила в сусідки
- Б підбрала той, що викинула сусідка
- В купила в сусідки

4. Допиши речення.

Квіти кактуса були _____

5. Віднови послідовність подій у творі. Простав числа в порожні клітинки.

- Кактус зацвів незвичайно.
- Принесла мама кактус додому.
- Сусідка одразу впізнала кактус і прибігла до мами.
- Пуп'янки розпустились через тиждень.
- Мама перенесла вазон на підвіконня в іншу кімнату.
- Незабаром у кактуса на верхівці нові «коржі» з'явилися.

6. Чому, на твою думку, мама не хотіла віддати кактус сусідці? Обґрунтуй свою думку.

1. Прочитай уважно текст.

ДІВЧИНКА, ЯКА ПОСТРАЖДАЛА ЗА ПРАВДУ

Зимовий день був на диво погожий. Я присів у парку на вільній лавочці і спостерігав за зграйкою снігурів. Вони скидалися на розсипані у снігу рум'яні яблука.

Дві гарненькі дівчинки посідали поруч зі мною.

— І ось, розумієш, — сказала дівчинка в пухнастій білій шапочці, — я вирішила завжди і у всьому говорити тільки правду.

— Ти молодець! — похвалила її інша дівчинка, у голубій шапочці і таких самих рукавичках. — Це ж не так просто.

— Ясно, непросто. Якось я не вивчила урок із природознавства і чесно сказала про це вчительці. Знаєш, як я боялася, що двійку вліпить!

— І вліпила? — поцікавилася дівчинка у голубій шапочці.

— Ні. Сказала, що для початку прощає за те, що сама зізналася, — впевнено продовжувала розпочату розмову дівчинка в білій шапочці.

— Пощастило.

— Так. Зате вчора на уроці читання не пощастило. Я не вивчила вірша, зізналася, та все одно — двійка. Та й сьогодні, — зітхнула дівчинка, — довелося постраждати за правду.

— Ой, що ти! — співчутливо сплеснула руками дівчинка в голубих рукавичках.

— Уявляєш, на занятті драмгуртка ми вирішували, хто гратиме Попелюшку. І кого, ти думаєш, вибрали? Юльку Пиріжкову! Так у неї ж ніс у веснянках! Я, звичайно, сказала, як є. Де ж це ви, кажу, бачили таку рябу Попелюшку? На цю роль треба знайти гарну дівчинку, а не таку, як Пиріжкова. А Юлька спалахнула і чомусь заплакала. От смішна: хто ж за правду ображається? А всі давай мене соромити: мовляв, Юлька у нас найдобріша і найталановитіша. А веснянки її аніскілечки не псують, їх загримувати можна. Але я з ними не погодилася. Правда дорожча над усе. Тому що думаю, те й кажу! А ти б мене підтримала?

Дівчинка в голубих рукавичках здвинула плечима й відвела очі. І тоді дівчинка в білій шапочці звернулася до мене:

— Вибачте, адже ж ви чули, про що ми зараз балакали. Скажіть, будь ласка, а яка у вас думка?

— Моя думка така, — сказав я, — що ти хитра, заздрісна і зла.

— Як?! — дівчинка в білій шапочці зблідла від обурення.

— Що думаю, те й кажу, — відповів я. — Бо ж правда дорожча над усе.

Тетяна Полякова, 331 слово

2. Де відбувалася розмова між персонажами? Познач.

- А у парку
- Б у школі
- В у садку

3. Де постраждала за правду дівчинка? Познач.

- А на уроці природознавства
- Б на уроці читання
- В на занятті драмгуртка

4. Допиши речення.

У творі йдеться про _____

5. Поєднай стрілочкою частини прислів'я, яке найточніше висвітлює головну думку твору.

Лінивому завжди	▶	◀	довгий.
У кого совісті нема — нема й	▶	▶	свято.
У короткого розуму язик	▶	◀	сорому.

6. Чи схвалюєш ти вчинок дівчинки? Обґрунтуй свій вибір.

1. Прочитай уважно текст.

СИНІЧКА Й ГОРОБЕЦЬ

Скінчилося літо, ночі стали холодні. Вже й ластівки відлетіли у вирій. У теплі краї. Зраділи горобці, що тепер легко буде захопити їхні гнізда, тільки їх не вистачало на всіх. Чую, галас, крик: скубтись почали, аж пір'я летить.

Один горобець був найбільш горластий, найбільш дзьобастий. Він усіх переміг і захопив найкраще гніздо над моїм вікном. Радий, веселий: тепер буде куди сховатись від холоду. А надворі заходила зима. Почав уже й сніг летіти.

Горобець випурхне із гнізда. Сяде на гілку, почистить носик об кору, покрутиться, повертеться — холодно. І назад у гніздо. А воно щільно зіплене, солом'ю і пір'ячком вистелене. Ніякий тобі мороз не страшний. Тільки їсти нічого, горобець і бурчить:

— Скрізь, скрізь, скрізь зима: ні тобі хлібця, ні тобі кашки, навіть мушки нема...

Прилетіла синичка. Жовта сорочка, чорна маніжка, наче тобі до театру зібралась. А надворі віхола, а надворі сніг, і, мабуть, вона задубіла, бо жалісно зацвірінькала. А мені вчувається, що вона просить горобця:

— Пусти погрітись!

Визирнув горобець із гнізда і байдуже відказує:

— Зроби собі так, як я: соломки наноси, пір'ячка постели та й грійся скільки хочеш.

— Наче ти носив, наче ти робив! Це ж не твоє гніздечко, а ластів'яче.

Горобець тільки пхекнув:

— Ну то поспівай мені, тоді пушу. Тільки щоб тоненько.

А в синички був голосок, як волосок, витягла вперед голівку й зацвірінькала:

— Я по лісу літаю, я по стежці стрибаю. Там десь мушку впіймаю і жучка не минаю, цвінь-цвірінь!..

Прислухалась, аж горобець хропе на все гніздо. Заснув! Синичка з гілочки на гілочку — і в гніздо, і аж цвірінькнула на radoшах, що так тепло. Це почув горобець і прокинувся.

— Хто тут? — закричав.

— Це я — синичка!

— Мені й без тебе тут тісно, геть, геть!

І ну бити її крильцями. Скавав, стрибає. До того розходився, до того розгнівався, що аж гніздо розвалив. Так і посипалось на сніг. А соломка й пір'ячко за вітром полетіли. Мало й горобець не гепнув на землю. Добре, що був близько бузок.

Сів на гілку й мовив:

— Скрізь, скрізь, скрізь зима, а хатки вже нема...

А синичка тільки цвірінькнула і полетіла.

Петро Панч, 337 слів

2. Познач, хто зайняв ластівчине гніздо.

- А горобець
- Б синичка
- В голуб

3. Познач, чому синичка просилася у гніздо до горобця.

- А тому що хотіла заспівати пісеньку
- Б тому що хотіла поділитися з горобцем мушками і жучками
- В тому що дуже змерзла

4. Допиши речення.

Горобець не пустив синичку, бо _____

5. З'єднай стрілочками прикметники з іменниками.

Жовта	▶	◀	зима.
Чорна	▶	◀	сорочка.
Люта	▶	◀	маніжка.

6. Чи вдалося синичці провчити горобця? Обґрунтуй свою думку.

1. Прочитай уважно текст.

СТРАХОВИСЬКО ДЛЯ СНІГОВИХ БАБ

Моя скромність не дає мені надто багато говорити про себе. Я швидше інших підхвалю. А сам не люблю на видноті бути. Звуся я Чів, горобець Чів.

Узимку, як випаде сніг і я відчую, що холодно, стаю лютий, наче тигр. Справжнє страховисько для снігових баб. Інші горобці туляться біля коминів, деякі залазять навіть усередину та гріються. А я собі прогулююся по даху і чекаю, коли з'явиться снігова баба. Як тільки побачу її, відразу ж вигукую бойовий клич і стрімголов кидаюся на неї, у відкритий бій.

Снігова баба добре озброєна, стоїть поважно, але як тільки мене углядить, починає тремтіти. А я тільки того й чекаю, і як ухоплю — так і відірву їй носа. Ніс у неї з моркви, а ми, горобчики, дуже любимо моркву. Мої приятелі як побачать, що снігова баба лишилася без носа і він валяється на снігу, радісно галасують і кидаються ласувати носом.

Всі мене вітають. А я скромнесенько стою та погукую. «Їжте, хлопчики. Поки зі мною, з голоду не помрете!»

І знову видивляюся, чи не з'явилася ще яка снігова баба. А вона вже стоїть, озброєна до зубів. Напружую м'язи і кидаюся на неї. Мить — і ще одна снігова баба стоїть без носа, а з даху чую: «Браво!»

Не знаю, де літують снігові баби, ні разу не пощастило мені зустріти снігову бабу влітку. В усякому разі, де б вони не мандрували, де б не переховувалися літньої пори, я знаю, що з настанням зими вони войовничо наставляють свої носи, аби нагнати на всіх страху. Але мене не залякаєш, хоробрість мені дісталася у спадок.

Ще тільки я ногою тупну на тих снігових баб, як їм носи повідвалюються від страху. А як ще й крикну та ногою тупну, їй-право, не те що носи, а й самі баби снігові починають падати.

Але це якщо не прискочить якийсь котисько зі своїми кігтями. Якась нечиста сила приробила йому ті назури, щоб мене зловити ними. Той котисько — то щось жахливе. Щоразу, як тільки почнеш людям розповідати про свої бойові подвиги, з'являється якийсь котище, аби зганьбити тебе. Та я обачно щезаю зі своїми подвигами — не такі вже ми багаті на подвиги, аби засиджуватися та розтринькувати свою силу на якихось там котів.

За Йорданом Радічковим, 357 слів

2. Яким вважав себе горобець Чів? Познач.

- А сильним, як ведмідь
- Б лотим, як тигр
- В хижим, як вовк

3. На кого не хотів розтринькувати свою силу Чів? Познач.

- А на снігових баб
- Б на котів
- В на інших горобців

4. Допиши речення.

Горобець Чів не знав, де _____

5. З'єднай стрілочками частини речень.

Той котисько —	▶	◀	дісталася у спадок.
Ми, горобчики,	▶	◀	то щось жахливе.
Хоробрість мені	▶	◀	дуже любимо моркву.

6. Які риси характеру горобця тобі не сподобалися? Обґрунтуй свою думку (4–5 речень).
